

Evangelikus hírek Marcalon innen és túl

2013. november 11. — 7. évfolyam, 3. szám.

Amikor Kapernaumba értek, odamentek Péterhez azok, akik a templomadót szedték, és megkérdezték tőle: „A ti mesteretek nem fizet templomadót?” „De igen” - felelte. Amikor bement a házba, Jézus megelzete, és így szólt: „Mit gondolsz, Simon, a földi királyok kiktől szednek vámot vagy adót: fiaiktól-e vagy az idegenektől?” Miután így felelt: „Az idegenektől”, Jézus ezt mondta neki: „Akkor tehát a fiak szabadok. De hogy ne botránkoztassuk meg ket, menj a tengerhez, vedd be a horgot, és fogd ki az első halat, amely ráakad. Amikor felnyitod a száját, találsz benne egy ezüstpénzt, vedd ki, és add oda nekik értem és érted.” (Mt 17,24–27)

A fiak szabadok!

A Jézus korában szedett templomadót Mózes törvénye rendelte el (2Móz 30,13kk.). Összege húsz gérában, vagyis fél sekelben volt megállapítva. »A gazdag ne adjon többet, és a nincstelen se adjon kevesebbet fél sekelnél, amikor megadjátok az Úrnak szóló felajánlást váltságdíjúl magatokért.« (2Móz 30,15) – olvashatjuk a törvény elírását. Mivel váltságdíjról van szó, amit kinek-kinek önmagáért kell adnia, a jelképes összegnek egyenlőnek kell lennie, hiszen Isten eltt minden emberi élet értéke egyenlő. Jézus – Isten Fia, aki Isten háza népéhez tartozik – még jelképesen sem szorul megváltásra. De nem akarja megbotránkoztatni az adószedőket, ezért kifizeti az elírt összeget. Mivel az adószedők Péter által keresték meg, az adóját is kifizeti. A kifogott hal szájában csodálatos módon talált ezüst pénzbe lőppennyire telik.

A templomadó évről évre arra emlékeztette az Isten őszövetségi népéhez tartozókat, hogy megváltásra szorulnak. Hiába alkotják Isten választott népét a földön, hiába állhatnak meg Isten földi házában, a templomnak udvarában, csupán szolgálk, akik nem tartoznak Isten háza népéhez, nem tagjai Isten „családjának”. Mert a „fiak”, Isten „családtagjai” szabadok: nem kell váltságdíjat fizetniük életükért. A történet a megváltás sajátos aspektusára irányítja figyelmünket. Amikor Jézus a kereszten életét adta értünk, nemcsak a bűnt, a sátán és a halál hatalmából váltott ki bennünket, hanem Isten szolgálkainak sorából is, és Isten háza népének, Isten „családjának” tagjává tett, hiszen a szolgaság lelke helyett a „fiúság” Lelkét ajándékozta nekünk. Az új szövetség népe – mint Isten háza népe és „családja” – örökre mentes az őszövetségi templomadó és minden más, az istentisztelettel kapcsolatos őszövetségi elírás alól. Hiszen ezek az elírások csupán Isten szolgálkainak szóltak, és nem Isten „családtagjainak”.

»A fiak szabadok« – mondja Jézus, de ez nem azt jelenti, hogy az istentisztelet kérdésében kedvük szerint azt tehetnek, amit csak akarnak. Csupán arról van szó, hogy már nem a ház szolgálkára vonatkozó elírások érvényesek rájuk, hanem – mint akik a ház Urának családját alkotják – , a család életének rendjébe kell beilleszkedniük. A család életében pedig központi helyet foglal el a közös étkezés. Luthert félreértve ma sokan gondolják egyházunkban, hogy az istentisztelet adiaforon kérdés: rendje és formája közömbös az üdvösség szempontjából. Akik így érvelnek, el szeretettel hivatkoznak arra is, hogy Jézus az evangéliumok tanúsága szerint semmilyen rítust, semmilyen szertartást sem rendelt követői számára. Ez azonban súlyos félreértés. Hiszen Jézus az utolsó vacsorán teste és vére szentségének megalapításakor határozott parancsot adott: »Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!« Ezzel nem kevesebbet mondott, mint azt, hogy mostantól az én szent vacsorám ünneplése, mint az én halálom emlékezetének ünneplése legyen a ti istentiszteletek! »Ezt cselekedjétek!« – vagyis ne más cselekedjétek, amikor istentiszteletre gyűltek össze! Az evangélium hirdetése a világ minden népéhez szóló küldetésetek, aminek teljesítése minden napi kötelességetek: ezt sem cserélhetitek fel tetszésetek szerint semmi másra, – de amikor mint tanítványi közösségem, mint Istennek a fiúság Lelkével megajándékozott háza népe, istentiszteletre jöttök össze, akkor valamennyiszert ezt teszitek, házamat asztalának vendégeiként részestüljétek az értetek váltságul adott testem és vérem közösségében.

Jézusnak az utolsó vacsorán mondott szavait nem értelmezhetjük másként, mint az új szövetség népének istentiszteletét meghatározó rendelkezést. Amíg tehát az igehirdetés a misszió eszköze, addig az Úr testében és vérében való közösség (communio) a hívők istentisztelete. A páli levelek és Az apostolok cselekedeteiről írt könyv tanúsága szerint az első század egyházában a misszió és a már megkeresztelkedett hívők szent együttléte így különült el egymástól. A hívők istentiszteletén ugyan helyet kapott a zsoltáréneklés, a tanítás és a Szentlélek más ajándékaival való szolgálk is, igehirdetés azonban csak a misszió szabadtéri – vagy amíg lehet segítség volt rá – zsinagógái alkalmain hangzott. Az igehirdetés csak a negyedik század első felében lett a gyülekezet istentiszteletének része, amikor a keresztség már nem volt üldözött vallás, és az egyházhoz még nem csatlakozott, a keresztségben még nem részesült érdeklődők eltt többé nem kellett titokban tartani a hívők gyülekezetének összejövetelére szolgálk helyet. A misszió és vele az igehirdetés így került a sokasodó bazilikák és templomok falai közé, és lett elször csak az istentisztelet bevezető részévé (katekumenek istentisztelete), amit a már megkeresztelt hívők istentisztelete, az eucharisztia ünneplése követett. Míg a keleti egyház liturgiájában formálisan a mai napig is megmaradt a határvonal a katekumenek istentisztelete és az eucharisztia ünneplése között, addig a nyugati egyház istentiszteleti rendtartásában az igehirdetés a mise (az Úr asztalának közösségére utaló menza szóból ered!) szerves részévé lett, ill. a középkorban a prédikáció gyakran el is maradt, és csak a kijelölt igéket olvasták föl.

Ez volt a jellemző a 16. század egyházában is. Luther ilyen körülmények között tartotta szükségesnek az igehirdetés rangjának helyreállítását az istentiszteleten belül. Szabállyá tette, hogy igehirdetés nélkül nem szabad istentiszteletet tartani. A népnek a hit dolgaiban való nagy fokú tájékozatlanságát látva tovább is ment, és a hétköznapi istentiszteleteket kifejezetten igehirdető, ill. tanító istentiszteletté tette. Ezt azonban csak átmeneti szükségmegoldásnak szánta, abban bízva, hogy a hitben fölnevelkedő új generáció majd minden külső kényszer nélkül, a „fiak” szabadságával élve, belső igénytől hajtva fogja újra naponta ünnepelni az Úr vacsoráját, Isten háza népének és „családjának” Krisztus szent testében és vérében való közösségét. De vajon megszületik-e végre ez a Luther által megálmodott új generáció?

Véghelyi Antal